

redempti estis de vestra vana conversatione paternae traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati, praecogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem novissimis temporibus propter vos, qui per ipsum fideles estis in Deo.

CAPUT IV.

De merito.

PRAENOTIONES.

154. I. Meriti ratio importat proprietatem quamdam actus humani, vi cuius est aliqua retributione dignus; unde ex se est indifferens ut in bonam vel malam partem accipiatur, nam bonis operibus aliquid donum seu praemium, malis aliquid malum seu poena retribuitur: hic accipitur in bonam partem. Meritum potest considerari in concreto et in abstracto: in concreto est opus bonum libere factum in obsequium alterius de se aptum ad aliquid obtinendum per modum retributionis. In abstracto est valor ipse seu dignitas vi cuius praemium operi debetur, seu habitudo sive connexio operis cum praemio.

II. Meritum potest esse apud homines et apud Deum. Apud Deum potest esse naturale, quod operibus naturalibus potest convenire; vel gratuitum et supernaturale, quod operibus tantum supernaturalibus competit. Meritum supernaturale est vel excellentiae et de rigore iustitiae (quod est Christi proprium), vel commune, quod est proprium creaturae rationalis. Commune dividitur in meritum proprie dictum sive de condigno, quod habet aequalitatem cum praemio, et hoc ipsi debetur ex aliqua iustitia; et secundum quid seu de congruo, quod non habet cum praemio aequalitatem, et ei ex quadam decencia tantum debetur. Sic D. Thomas (1): «Dicitur aliquis mereri ex condigno, quando invenitur aequalitas inter meritum et praemium secundum rectam aestimationem: ex congruo autem, quando talis aequalitas non invenitur, sed solum secundum liberalitatem donantis munus tribuitur, quod tantum decet.» Meritum de congruo potest esse infallibile cum habet Dei promissionem adjunctam, cui proinde retributio negari non potest sine infidelitate; est fallibile cum huiusmodi caret promissione (2).

III. Meritum differt ab impetratione, quia haec movet per modum submissae petitionis, illud per modum obsequii; differt a satisfactione, quia haec est redditio aequivalentis compensationis pro injuria.

(1) 2. D. 27, q. 1, a. 3.—(2) Summ. De merito, l. 12, c. 36.

IV. Conditiones ad meritum requisitae repeti possunt vel ex parte operis meritorii, vel ex parte personae merentis, vel ex parte personae remunerantis; de eis generatim sumptis:

155. Dico I. Universim ad meritum theologicum ex parte operis requiritur: a) actus liber, b) positivus, c) honestus, d) quoad substantiam supernaturalis.

Prob. quoad a). 1.º Ex propositione 3.ª Jansenii damnata ut haeretica: «Ad merendum et demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a »coactione.» Vide can. 4, sess. 6 conc. Tridentini.

2.º Ex Eccles. (1): *Qui potuit transgredi et non est transgressus; facere mala et non fecit: ideo stabilita bona illius in Domino; i. e. ideo Deus dedit illi praemium.*

3.º S. Augustinus (2): «Liberi arbitrii nos condidit Deus, »nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin ubi »necessitas, nec corona est, quis non agnoscat?»

4.º Quod necessario fit, non aestimatur dignum poenā aut praemio: ergo non habet rationem meriti aut demeriti: ergo ad meritum necessaria est libertas a necessitate, quam indifferentiae appellamus.

Prob. quoad b) Positivus (3). 1.º Meritum theologicum est actus obsequii Deo praestitus. Sed pura omissio non est actus obsequii. Ergo...

2.º Ad meritum, ut statim probabimus, requiritur actus honestus et quoad substantiam supernaturalis. Atqui pura omissio neque est actus honestus, neque actus supernaturalis quoad substantiam. Ergo... *Min.* prob. Non actus honestus, quia est indifferens ut fiat ex bono vel malo fine; operatio autem honesta exigit esse ex bono fine; non actus supernaturalis quoad substantiam, quia pura omissio nullam habet entitatem.

Prob. quoad c) Honestus 1.º Ex Tridentino sess. 6, cap. 16 per totum, cuius inter alia haec sunt verba: «Justificatis »hominibus... proponenda sunt Apostoli verba (4): *Abundate »in omni opere bono, scientes, quod labor vester non est inanis in »Domino; non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, »et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius...* Atque ideo bene »operantibus usque in finem, et in Deo sperantibus proponenda est »vita aeterna, et tamquam gratia filiis Dei per Christum Jesum mi-

(1) XXXI, 10, 11.—(2) L. de nat. et grat. c. 65.—(3) Contradicit communi sententiae Ripalda, De ent. super. D. 70, ubi ostendere conatur, pura et libera omissionem posse mereri.—(4) 1.ª Corinth. XV, 58; Hebrae. VI, 10.

»sericorditer promissa, et tamquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda.»

2.° Meritum theologicum est obsequium Deo exhibitum. Atqui actus inhonestus aut indifferens, si datur in concreto, non possunt esse actus divini obsequii cum in Deum non referantur. Ergo... Actus indifferens praeterea non meretur poenam, quia malitiam non habet: ergo a contrario, nec mereri potest praemium apud Deum, quia caret morali bonitate.

Prob. quoad d) Quoad substantiam supernaturalis. 1.° Ex Arausicano (1): «Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quae non debetur, praecedat ut fiant.» Idem concil. Tridentinum docet (2): «Quum enim ille Christus Jesus tamquam caput in membra, et tamquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quae virtus, bona eorum opera semper antecedit, et comitatur, et subsequitur, et sine qua Deo nullo pacto grata et meritoria esse possent.» Deinde extollit Dominum, «cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quae sunt ipsius dona.»

2.° Apud Matthaeum (3) legitur: *Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam... Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum, in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Similia leguntur apud Marcum (4), Lucam (5) et Joannem (6). Atqui cum dicitur: *propter me, in nomine discipuli*, etc. significatur requiri, ut bonum opus procedat ex fide, et ex motivo aliquo supernaturali, ad hoc ut sit meritum vitae aeternae. Ergo...

3.° Ex Patribus. S. Coelestinus Papa (7) ait: «Non placere Deo nisi opera illa, quorum ipse est auctor.» S. Augustinus (8): «Cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam munera sua.»

4.° Ex thesibus V et VI, cum scholio satis constat homines nihil posse in ordine ad vitam aeternam, nequidem dicere, *Dominus Jesus*, ut testatur S. Paulus (9), nisi in *Spiritu sancto*, seu per Dei gratiam. Ergo idem tenendum de merito supernaturali.

5.° Ratione, nam meritum debet esse ejusdem rationis cum praemio; est enim ejus semen, ac proinde illud aliquo modo continet. Sed praemium vitae aeternae consistit in clara Dei visione, quae est in substantia supernaturalis. Ergo et meritum seu opus meritum debet esse quoad substantiam supernaturale.

156. Adversus hanc ultimam partem Obj. 1.° Major est distantia

(1) Cant. 18.—(2) Sess. 6, cap. 16.—(3) X, 39, 42.—(4) IX, 40.—(5) IX, 24; XVII, 33.—(6) XII, 25, 26.—(7) *Ad epis. Gallias*, c. 8.—(8) *Epist.* 194, c. 5, n. 19.—(9) 1^a Corinth. XII, 3.

inter meritum finitum et praemium infinitum, quam inter meritum naturale et praemium supernaturale. Sed meritum finitum potest mereri praemium infinitum; nam justus meretur vitam aeternam, quae est infinita. Ergo...

Resp. Dist. *maj.* Major est distantia entitative tantum considerata; conc. Habitudo et proportionaliter; neg. *Min.* dist. Potest mereri praemium infinitum, infinite; neg. Finite, conc. Duratio beatitudinis quamvis sit aeterna non reddit praemium infinitum simpliciter, sed tantum syncategorematicè et secundum quid.

Obj. 2.° Actus humanitatis Christi etiam naturales merebantur praemium supernaturale. Ergo actus naturalis potest sufficientem habere proportionem ad praemium supernaturale.

Resp. Dist. *antec.* Actus humanitatis Christi merebantur ut mere naturales; neg. Ut naturales dignificati et sanctificati personà Verbi; conc.

157. **Dico II.** Ad meritum theologicum universim requiritur: ex parte personae merentis status viae; ex parte remunerantis acceptatio, ut meritum sit efficax in actu secundo.

I.° Pars. Est conditio, quae non videtur requiri ex natura rei, sed solum ex ordinatione divina. Prob. 1.° Ex sacris Litteris docentibus: solum vitae spatium esse tempus merendi, mortis punctum esse tempus retributionis et post eam non amplius dari tempus merendi. Sic Ecclesiasticus (1): *Ante obitum tuum operare justitiam. Ne verearis usque ad mortem justificari*; et antea dixerat (2): *facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.* Ecclesiastes (3), urget: *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, ne scientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Et Christus D. (4): *Venit nox quando nemo potest operari.*

2.° Ex Patribus. S. Prosper (5) inter sententias S. Augustini hanc profert: «Frustra enim sibi homo post hoc corpus promittit, quod in hoc corpore comparare neglexit.» S. Hieronymus (6): «Tempus sementis est praesens vita, cum transierit, operandi tempus aufertur.»

II.° Pars. Prob. Posito quocumque opere meritum non est unde Deus obligetur ad illud remunerandum, nisi ipse libere velit aut per promissionem meritum antecedentem aut per acceptationem ipsium consequentem. Ergo ut meritum sit efficax in actu secundo requiritur saltem divina acceptatio. *Antec.* prob. Opus meritum

(1) XIV, 17; XVIII, 21.—(2) XI, 28.—(3) IX, 10.—(4) Joann. IX, 4.—(5) *Lib. sent. S. August.* sent. 172.—(6) In I, Corinth. c. 6.

potest esse aequale vel non aequale, praemio; si non est aequale, jam patet Deum non obligari; si est aequale, et a fortiori etiam si est inaequale. Deus ut Supremus Dominus potest illud opus ex suo supremo dominio exigere, quin illud praemio recompenset. Ergo si non datur acceptatio divina Deus non obligatur, etc. Dicitur ut sit efficax in actu secundo, quia aliquod opus meritorium potest existere sine promissione aut acceptatione divina, v. g. opera supernaturalia libere facta, quae ex se convenientiam dicunt cum praemio supernaturali, et quodammodo exigunt in actu primo considerata, sed non in actu secundo; cum Deus pro sua libertate possit se huic exigentiae non accommodare.

158. **Dico III.** Ad meritum non requiritur ut opus sit: a) elicited aut imperatum a charitate; b) non praeceptum; c) ita nostrum ut nullo modo sit Dei; d) positum ex intentione praemii.

Prob. quoad a) 1.º Quia concil. Tridentinum (1) definiit: «justificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, vere mereri.» Sed plura sunt hujusmodi bona opera nec imperata, nec elicit a charitate. Ergo iis aliis operibus, potest justus vere mereri.

2.º Quia etiam in sacra Scriptura non tantum charitati, sed etiam aliis virtutibus vita aeterna tanquam merces promittitur (2) v. g. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum. Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur.* etc. De hac re fusius ubi de virtute charitatis.

Prob. quoad b) Non praeceptum. 1.º Ex concil. Tridentino ut supra, quia etiam operibus praeceptis conveniunt ea, quae requirit ad vere merendum; expresse in cap. 16. «nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quominus plene illis quidem operibus, quae in Deo sunt facta, divinae legi pro hujus statu satisfecisse, et vitam aeternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam, vere promeruisse censentur.»

2.º Ex clara Christi D. sententia, cum enim interrogaretur (3): *Quid boni faciam, ut habeam vitam aeternam?* respondit: *Si vis ad vitam ingredi serva mandata.*

3.º Ratione, nam conditiones generatim requisitae ad meritum (Dico I, et II) possunt convenire operi praecepto, ut expendent patet; imo potest addi, praeceptum caeteris paribus augere rationem meriti, cum addat actibus obedientiae perfectionem.

Prob. quoad c) Non ita nostrum ut nullo modo sit

(1) Sess. 6, can. 32.—(2) Matthae. V. 3, 7.—(3) Ibid. XIX, 16, 17.

Dei. 1.º Quia aliter nec Christus D. potuisset mereri, omnia enim, quae ut homo habebat a Deo acceperat, et erant etiam Dei.

2.º Communi omnium sensu, a praemio non excludente eum militem, qui per arma non propria, sed regis, victoriam consequutus est.

Prob. quoad d) Non positum ex intentione praemii. Quia non constat de necessitate talis intentionis, et sine illa haberi possunt omnes conditiones ad meritum requisitae. Hinc S. Bernardus (1) ait: «Non sine praemio diligitur Deus, etsi absque praemii intuitu diligendus sit.»

Obj. Servus non meretur apud dominum exequendo praecepta ipsius, nec debitor solvendo debitum. Ergo a fortiori neque homo apud Deum meretur implendo divina praecepta.

Resp. Trans. *antec. neg. conseq.* Est enim disparitas; homines computant meritum ratione utilitatis aut commodi, quod afferunt, et ideo servus exequens praecepta domini sui, debitor solvens debitum non afferunt domino et creditori nisi utilitatem, quam aliunde debebant, ac proinde nullam ex se remunerationem exigentem; e contra Deus meritum recompensat non propter ipsius utilitatem aut commodum, sed quia bona opera libere facta redundant in laudem et gloriam ipsius; jam vero cum hoc ultimum operibus bonis etiam praeceptis conveniat, Deus illa scilicet etiam non praecepta remunerat.

ARTICULUS I.

De existentia meriti et de specialiter requisitis ad meritum tum de condigno tum de congruo.

THESIS XXX.

Dantur opera bona, quae sunt theologice meritoria.

159. Est de fide contra Lutherum et Calvinum, omnia opera hominum etiam justorum esse peccata, blasphemantes, et nullum proinde meritum admittentes.

Prob. 1.º Concil. Tridentinum ait (2): «Si quis dixerit, iustus non debere pro bonis operibus, quae in Deo fuerint facta, expectare et sperare aeternam retributionem a Deo per ejus misericordiam, et Jesu Christi meritum si bene agendo, et divina mandata custodiendo usque in finem perseveraverint; anathema sit.» «Si quis dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut

(1) L. 1. De diligenti Deo.—(2) Sess. 6, can. 26, 32.

non sint etiam bona ipsius justificati merita, aut ipsum justificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam, et Jesu Christi meritum, cuius vivum membrum est, flunt, non vere mereri augmentum gratiae, vitam aeternam, et ipsius vitae aeternae (si tamen in gratia decesserit) consequutionem, atque etiam gloriae, augmentum; anathema sit.» Lateranense IV asseruit (1): omnes «per rectam fidem et operationem bonam placentes Deo ad aeternam merentur beatitudinem pervenire.» Idem docuit concil. Florentinum in decreto unionis, et Arausicanum II (2) breviter: «Debetur merces bonis operibus si fiant: sed gratia, quae non debetur praecedat ut fiant.»

2.º Eandem veritatem passim tradunt sacrae Scripturae. Proverb. (3): *Seminanti autem justitiam, merces fidelis* Eccli. (4): *Ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in aeternum.* Matthae. (5): *Gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis.* Luc. (6): *Dignus est operarius mercede sua.* Paul. (7): *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex, etc. etc.*

3.º S. Ignatius M. (8): «Sinite me bestiarum escam fieri, ut possim Deum mereri.» S. Irenaeus (9): «Pretiosam arbitramur coronam, quae per agonem nobis acquiritur.» S. Cyprianus (10): «Justitia opus est, ut promereri quis possit Deum iudicem; praeceptis ejus et monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.» S. Augustinus (11): «Sicut merito peccati tamquam stipendio redditur mors, ita merito justitiae tamquam stipendium vita aeterna.»

4.º Rationibus: a) Opera bona justorum ex gratia libere facta habent, ut patet ex Scriptura et Patribus, omnia requisita ad meritum theologicum (Dic. I et II). Ergo dicendum est aliqua bona opera esse theologicæ meritoria. b) Bona opera, sicut ex natura sua, sunt digna laude, ita etiam habent tamquam proprietatem connaturalem ut aliqua retributio eis debeat ab eo in cuius commodum vel honorem ordinantur; ergo a fortiiori hanc proprietatem habebunt opera gratiae, quae altioris et aestimabilioris bonitatis sunt. Sed huiusmodi opera cedunt in obsequium et gloriam Dei. Ergo Deus summe justus et bonus reddet illis operibus praemium connaturaliter debitum. c) Deus praordinavit supplicia, quae malis meritis responderent. Ergo etiam ordinavit vel praeparavit praemia, quae

(1) Cap. Firmiter. — (2) Can. 18. — (3) XI, 18. — (4) XVIII, 22. — (5) V, 12. — (6) X, 7. — (7) II, ad Timoth. IV, 7, 8. — (8) Ad Rom. n. 4. — (9) Adversus haereses, L. 4, c. 37. — (10) De unit. Eccles. post medium. — (11) Epist. 105, ad Sixt.

bonis operibus corresponderent; aliter enim non satis providus gubernator videretur (1).

160. Obj. 1.º Vita aeterna in sacra Scriptura vocatur *haereditas* (2), appellatur *gratia* et *misericordia* (3). Atqui haereditas jam debetur ex solo jure filiationis adoptivae; ea, quae sunt ex gratia et misericordia non sunt ex merito. Ergo meritum vitae aeternae et consequenter aliarum rerum, quae ad ipsam ordinantur non datur.

Resp. ad primum, vocatur *haereditas* exclusive et tantum; neg. Inclusive et simul vocatur *merces*, *corona*, etc., ut vidimus; conc. Ad secundum, vocatur *gratia* et *misericordia*, quatenus meritum procedit ex gratia, quae conceditur ex misericordia; conc. Quatenus excludatur omne meritum omnique justitia; neg. Ad rem S. Augustinus (4): «Ipsa vita aeterna... meritis praecedentibus redditur; tamen quia eadem merita quibus redditur, non a nobis parata sunt per nostram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur; non ob aliud, nisi quia gratis datur; nec ideo, quia non meritis datur, sed quia data sunt et ipsa merita quibus datur.»

Obj. 2.º «Per omnia bona quae facimus, non possumus sufficienter recompensare Deo quod debemus, quin semper amplius debeamus... Unde et Luc. dicitur (5): *Cum omnia, quae praecepta sunt feceritis, dicite: servi inutiles sumus; quod debuimus facere fecimus.* Ergo homo non potest aliquid mereri a Deo.» Ita objicit D. Thomas (6).

Resp. Dist. *antec.* Non possemus sufficienter recompensare, etc., si bona opera nullo modo essent nostra et propriae voluntatis; conc. Si sunt nostra per propriam liberam voluntatem et a Deo ordinata ad meritum; neg. «Homo, inquantum propria voluntate facit illud, quod debet, meretur; alioquin actus justitiae, quo quis reddit debitum, non esset meritorius (7).» Textum additum expono: *inutiles sumus* relate ad Deum, cui nihil utilitatis accrescit ex nostro opere; conc. Relate ad nos, quasi nos nihil fecerimus utile nobis et Deo gloriosum, ipsius concursu et gratia adiuti; neg. Iis praecisis; conc. Commendat Christus D. loco citato illum humilitatis sensum, quo Paulus elationem Corinthiorum (8) deprimebat: *Quid habes quod non accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?*

Obj. 3.º Cum eodem Angelico (9): «Quicumque apud aliquem aliquid meretur, constituit eum sibi debitorem; debitum enim est ut aliquis merenti mercedem rependat. Sed Deus nulli

(1) Vid. Suar. De grat. L. 12, c. 1. — (2) Ad Hebraeos. IX, 15. — (3) Rom. VI, 23, Ps. CII, 4. — (4) Epist. 105, (al. 194) n. 19. — (5) XVII, 10. — (6) I, 2, Q. 114, a. 1. — (7) Ibid. ad 1. — (8) I.º IV, 7. — (9) I, 2, Q. 114, a. 1.

est debitor; unde dicitur Roman. (1): *Quis prior dedit illi, et retribuetur ei* Ergo nullus a Deo potest aliquid mereri.

Resp. Dist. *min.* Ante ipsius divinam ordinationem nulli est debitor; conc. Praesupposita divina ordinatione, qua vult praemium bonis operibus dare; neg. «Actio nostra non habet rationem meriti nisi ex praesuppositione divinae ordinationis.» unde «non sequitur quod Deus efficiatur simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi, in quantum debitum est ut sua ordinatio impleatur (2).»

Obj. 4.º Si homines possunt apud Deum vere mereri injuriam irrogant meritis Christi; nam: a) merita Christi videntur insufficientia cum nostris debeant compleri; b) gloria, salus obtenta non solum Christi meritis, sed nostris etiam esset referenda. Ergo...

Resp. Dist. *antec.* Irrogaretur injuria si totum meritum hominis non penderet a meritis Christi D.: conc. Si pendet; neg. «Per Dei gratiam, et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, definitur concil. Tridentinum justum vere mereri. Ad primam rationem a) dist. Videntur insufficientia, si nostra merita non sunt Christi; conc. Si sunt etiam Christi et non nisi per Christum, qui ut ait Tridentinum (3): «tamquam caput in membra et tamquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat,» valorem habent; neg. Tanta est enim efficacia meritorum Christi, ut per ipsa ipsam merendi virtutem consequemur. Inde jam patet quid respondendum sit ad b), gloria, salus obtenta esset referenda alicui ex nostris, totaliter; neg. Partialiter, subdist. Independentem a gratia Christi; neg. Cum ea; conc. Virtus gratiae Christi, ait Tridentinum (4), bona justorum opera «semper antecedit, et comitatur, et subsequitur,» et sine ea «nullo pacto Deo grata et meritoria esse possunt.» Quare si mererem, si salvamur, si gloriamur ut mercedem obtenturi sumus, totum Christi est, qui «propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis.»

THESIS XXX.

Praeter generales meriti condiciones, ad meritum de condigno requiritur: a) ex parte operis aliqua aequalitas cum praemio. b) Ex parte merentis status gratiae, et sibi mereri. c) Ex parte Dei remunerantis antecedens promissio.

161. Prob. quoad a) Haec pars, quatenus asserit debere esse aliquam aequalitatem inter meritum de condigno ejusque praemium

(1) XI, 35.—(2) D. Thom. 1, 2, Q. 114, ad 3. Vid. Vol. I. Disq. VII, n. 287. Obj. 7.º—(3) Sess. 6.^a cap. 16.—(4) Ibid.

videtur communis; quatenus exigit aliquam aequalitatem independentem a promissione divina seu in actu primo est communior contra scotistas. Prob. 1.º In Scriptura legimus (1): *Filius enim hominis... reddet unicuique secundum opera sua*; et illud Pauli (2): *Cuiusvisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.—Ut digni habeamini in regno Dei, pro quo et patimini, etc.* Atqui dare unicuique praemium secundum suum opus et laborem, beatos esse dignos suo praemio propter ea, quae in hoc mundo passi sunt, importat quamdam aequalitatem inter opus et praemium. Ergo...

2.º Ratione. a) Bona opera justorum facta ex gratia habent independentem a divina ordinatione, tum ex parte sua, tum ex parte operantis proportionem et quamdam aequalitatem valoris cum vita aeterna. Sed tantum justi, ut statim dicemus, possunt mereri de condigno. Ergo opera meritoria de condigno, etc. *Matj.* prob. Justi gratia habituali ornati sunt constituti in ordine supernaturali et divino, participes divinae naturae, filii Dei adoptivi et eorum opera ordinata ad vitam aeternam, cujus gratia est *semen* (3). Sed opera hujusmodi ex se dicunt proportionem et quamdam aequalitatem cum praemio seu vita aeterna. Ergo... b) Ex ipsa significatione vocis *de condigno*, quae idem sonat ac aequè dignum non excedens praemium meritum, sed aequans. c) Ex inconvenientibus cum Platelli (4): «Si ex divina promissione oriretur condignitas meriti, contritio peccatoris mereretur de condigno gratiam justificationis, cum hanc Deus illi promiserit: quilibet actus honestus, supposita promissione divina, posset mereri de condigno unionem hypostaticam: Christi merita non essent infinita, cum illis promissum non sit praemium infinitum, etc.»

Prob. quoad b) Status gratiae et sibi mereri. 1.^a Pars est communis theologorum et prob. 1.º Ex concil. Tridentino sess. 6, cap. 16, et can. 26 et 32 (supra n. 159 Prob. 1.º) ubi definiens aliqua bona opera esse merita, solum ita vocat justorum opera, implicite declarans opera supernaturalia hominis non justi non habere saltem perfectionem meriti de condigno. Idem eruitur ex variis propositionibus Baji, quas proscripserunt Pius V, Gregorius XIII et Urbanus VIII, inter quas 13.^a ait: «Opera bona, a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiant per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum eo quod sint conformia legi, quodque per ea praestatur obedientia legi.» Et 18.^a «Opera catechumenorum, ut

(1) Matthae, XVI, 27.—(2) 1.^a Corinth. III, 8; II.^a Thessalon. I, 5.—(3) 1.^a Joann. III, 9.—(4) Synop. de merito n. 652.

»fides et poenitentia ante remissionem peccatorum facta, sunt vitæ æternæ merita: quam vitam ipsi non consequentur, nisi prius »precedentium delictorum impedimenta tollantur.»

2.º Ex Scriptura etiam colligitur. *Sicut palmes, ajebat Christus* (1), *non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis.* S. Paulus ad Rom. (2): *Si autem filii et haeredes; haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi.* Ad Corinthios vero (3): *si tradidero corpus meum ita ut ardeam; charitatem autem non habuero nihil mihi prodest.* Sed manemus in vite, sumus filii, habemus charitatem si sumus in statu gratiæ. Ergo si volumus fructum capere, caelestem adire haereditatem, opus est nos esse in statu gratiæ.

3.º Ratione. a) Quia in praesenti providentia homo nudatus gratia habituali est inimicus Dei et dignus poenâ æterna. Sed inimicus Dei et dignus poenâ æterna, ac proinde persona vilis non potest elicere opera digna vitæ æternæ. Ergo... ß) Opera multum valoris et dignitatis accipiunt a dignitate personæ, ut apparet in Christo (4). Ergo ut opera sint digna vitæ æternæ et præmii supernaturalis necessarium est ut eliciantur a persona jam constituta in ordine supernaturali et divino per gratiam sanctificantem.

II.ª Pars. prob. 1.º Sacra Scriptura ubicumque loquitur de præmio operum, illud semper ad ipsum operantem refert. Testis sit Paulus, qui (5): *Unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.* scribebat ad Romanos; ad Corinthios autem (6): *ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit sive bonum sive malum.*

2.º Tridentinum (7) cum rationem meriti exponit, addit pronomen *ipsorum*, vi cuius præmium ipsis merentibus est dandum: «bonis ipsorum operibus, fideliter reddenda.» S. Augustinus docet (8), soli Christo convenire suis meritis alios sanctificare. S. Hieronymus (9) in verba *ne forte non sufficiat nobis et vobis*, etc. «Hoc, inquit, non de avaritia, sed de timore respondent. Unusquisque enim pro operibus suis mercedem recipiet, neque in die iudicii aliorum virtutes possunt aliorum vitia sublevare.»

3.º Ratio adequata est: «quia Deus non ordinavit nec proposuit alicui ut præmium gloriam alterius, sed tantum propriam; nemo autem in stadio currens potest mereri aliud bravium, nisi quod a supremo gubernatore in præmium est vincens propositum.» Rationes congruentiæ possunt esse: a) «Quia gratia unius hominis creata non influit ex natura sua in alios, nec constituit unum

(1) Joann. XV, 4.—(2) VIII, 17.—(3) I.ª XIII, 3.—(4) Vol. II. Disq. VII, Thes. LXVI.—(5) Rom. XIV, 12.—(6) II.ª V, 10.—(7) Sess. 6, cap. 16.—(8) L. 1. De pecc. merit. c. 14.—(9) In Matthæ, XXV De virgin.

»hominem caput aliorum.» ß) «Quia meritum de condigno esse debet quasi dispositio conveniens ad propriam sanctificationem ejus, cui gloria conferenda est; nullus autem potest recte disponi per actiones alterius, quia dispositio esse debet affectio intrinseca ejus, qui disponitur. Unde sicut nemo potest fieri studiosus per opera alterius, ita neque disponi ad majorem sanctitatem.» †) «Meritum cujuslibet justii finitum est, ideoque cuilibet operi ejus definitum præmium gloriæ et gratiæ respondet, ideoque non posset quis de condigno alteri gloriam mereri, quin simili gradu gratiæ et gloriæ seipsum privaret... Hoc autem per se statim apparet indebitus ordo, et minime consentaneus charitati, nec affectui, quem ad propriam sanctitatem et gratiam coram Deo unusquisque habere tenetur (1).»

Prob. quoad c) Promissio antecedens, quæ, ut patet, ex dictis ad a), non est necessaria ut meritum sit dignum præmio, sed ut istud sit debitum et necessario dandum posito opere meritorio. Prob. 1.º Ex doctrina concil. Tridentini (2), quæ hanc promissionem requirit: «Atque ideo bene operantibus usque in finem et in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, et tamquam gratia filii Dei per Jesum Christum misericorditer promissa, et tamquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda.»

2.º Juxta Scripturam, mercedem et coronam dat Deus ex conventionione facta cum operariis et pro eo pugnantibus: sic Matthæus ait (3): *Conventionione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam;* uni vero eorum operariorum, qui putabant ampliorem sibi deberi mercedem, respondit dominus vineæ (4): *Amice non facio tibi injuriam; nonne ex denario convenisti mecum? Tolle quod tuum est et eade.* S. Jacobus dicit (5): *Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam quum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromissit Deus diligentibus se.*

3.º Pro Patribus testatur Augustinus (6): «Debitor nobis factus est Deus non aliquid accipiendo, sed quod ei placuit promittendo... Nihil ergo ei dedimus; non est quemadmodum ista voce exigamus debitorem Deum... Illo ergo modo possumus exigere Dominum nostrum, ut dicamus: redde quod promissisti; quia fecimus quod jussisti.»

4.º Meritum condignum in actu secundo, debet remuneratore Deum aliquo modo debitorem facere, ut patet ex Apostolo (7): *Ei... qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum*

(1) Suar. L. 12. De mer. c. 16, n. 7.—(2) Sess. 6, cap. 16.—(3) XX, 2.—(4) Ibid. 13.—(5) I, 12.—(6) Serm. 16. De verb. Apostoli.—(7) Rom. IV, 4.

debitum. Atqui non potest homo suis operibus Deum facere debitorem, nisi prius Deus ejus operibus praemium promiserit. Ergo... *Min.* prob. Quia seclusa promissione divina potest Deus ratione sui supremi domini in omnes creaturas earumque actiones, has exigere solo titulo plenissimi domini nulla retributione proposita. Confirm. Quia aliter non satis explicaretur, cur Christus non meruerit bonis Angelis augmentum gloriae, malis reparationem cum ad haec plenissime sufficerent merita Christi infinita.

Nota. Meritum de condigno praemium exigere ex aliqua justitia ex probationibus hujus theses in quibus nomina *justitiae* i. e. mercedis, coronae, debiti, etc., passim sonant, liquet; an ex rigurosa justitia seu commutativa, quaestio est alibi in sensum affirmativum expedita. (Vol. II, Disq. VII, de Deo incarnato, Thes. LXXI), nec iterum hic tractanda.

THESIS XXXI.

Meritum erit de congruo, si operi libero et supernaturali hominis viatoris, desit aliqua conditio ad meritum de condigno requisita.

162. Prob. Nam tale opus liberum et supernaturale hominis viatoris, ex una parte habet omnes conditiones ad meritum generatim requisitas (nn. 155, 157); ex alia deest aliqua conditio ad meritum de condigno, ut supponimus. Ergo erit meritorium de congruo cum non detur medium. Prima *antecedentis* pars declaratur: nam tale opus est liberum, — positivum, — honestum, — supernaturale, — hominis viatoris tendentis saltem ad amicitiam Dei recuperandam si est peccator, — acceptatum denique a Deo saltem consequenter; nam ad hoc meritum, ut advertit Platelli (1), sufficit, actum habere «bonitatem aliquam proportionatam, ut illius intuitu merito possit Deus beneficium aliquid homini reddere, non ex justitia, aut fidelitate, sed ex quadam decencia munificentissimae ejus providentiae.»

THESIS XXXII.

Homo potest mereri apud Deum tum de condigno, tum de congruo.

163. Utraque pars est, communis theologorum. I.^a Pars, prob. Meritum de condigno est illud, quod servat aequalitatem cum praemio. Sed bona opera justorum sunt ex aequo proportionata cum

(1) Synops. De merito, n. 657.

praemio seu vita aeterna. Ergo... *Min.* prob. iisdem argumentis quibus Thes. XXIX et Thes. XXX pars a) nn. 159, 161.

II.^a Pars, prob. 1.º Sacra Scriptura orationi, elemosynae, jejuni aliisque bonis operibus promittit liberationem a peccato. Ecclesiasticus (1): *Timor Domini expellit peccatum*. Apud Tobiam (2): *Elemosyna a morte liberat, et ipsa est, quae purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam*. Ergo illis operibus respondet liberatio a peccato; sed non ex merito de condigno, quia deest status gratiae; ergo ex merito de congruo.

2.º Similiter arguendum ex Patribus. S. Ambrosius (3): «Flevit amarissime Petrus, flevit ut lacrymis suum posset lavare delictum; et si tu veniam vis mereri, dilue lacrymis culpam tuam.» S. Augustinus (4): «Neque enim nullum est meritum fidei, quia fide ille dicebat: *Deus propitius esto mihi peccatori*; et descendit justificatus merito fidelis humilitatis, (al. *humiliatus*) quoniam, qui se humiliat exaltabitur.» S. Hieronymus (5): «Qui peccata simpliciter confitentur, merentur humilitate clementiam Salvatoris. S. Prosper. (6): «Non enim nullius meriti haberi potest petentis fides, quaerentis pietas, pulsantis instantia.»

3.º Quia operibus supernaturalibus et liberis hominis viatoris, quamvis sit peccator, conveniunt omnia requisita ad meritum de congruo (Thes. XXXI). Ergo illud habent. Confirm. De facto juxta Tridentinum (7) quidam actus supernaturales et liberi peccatoris (Thes. XXIV) sunt dispositio et praeparatio ad justificationem: ergo illam exigunt; sed non de condigno, ut patet; ergo de congruo eam exigunt seu merentur.

Obj. Apostolus ad Rom. (8) scribit: *Existimo enim, quod non sunt condignae passionibus hujus temporis ad futuram gloriam*. Et ad Corinth. (9): *Quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae*. Ergo passionibus nostrae, opera nostra non merentur de condigno, nec sunt praemio aequalia.

Resp. Explico *antec.* *Non sunt condignae*. — *Est momentaneum et leve* quod operamur, absolute omnibus consideratis, neg. Secundum quid; conc. nempe si solum attendimus ad durationem et entitatem operis nostri praecipue a dignitate, quam accipit gratia et meritis Christi, cujus viva membra sumus, vere non sunt condignae passionibus hujus temporis — momentaneum et leve est quod patimur, ut vitam aeternam consequamur: sed si, ut debet fieri, a gratia non praescinditur, tunc auctore ipso Apostolo (10), hoc, quod est momentaneum et leve, supra modum in sublimitate aeternum glo-

(1) I, 27.—(2) XII, 9.—(3) In Luc. c. 22, n. 90.—(4) Epist. 105 (al. 194) n. 9.—(5) L. 2, *contr. Pelag.* n. 11.—(6) *Contr. Collat.* c. 3, n. 1.—(7) Sess. 6, cap. 6.—(8) VIII, 18.—(9) II.^a IV, 17.—(10) *Ibid.*

riae pondus operatur, i. e. moraliter causat et meretur, juxta illud Christi Domini Salvatoris (1): Si quis biberit ex aqua [scilicet gratiae meae cooperetur], quam ego dabo ei, non sitiet in aeternum; sed fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.

ARTICULUS II.

De objecto meriti.

THESIS XXXIII.

Justus mereri potest de condigno: a) vitam aeternam; b) augmentum gratiae; c) augmentum gloriae.

164. Prob. quoad a) Haec pars praecise a quaestione an prima gloria seu illa, quae respondet gratiae habituali in instanti ejus infusionis possit mereri de condigno, est communis theologorum, et habetur ut certa, nam quamvis concil. Tridentinum sub terminis de condigno eam non definiverit, attamen affirmans, opera justorum «vere mereri vitam aeternam.» aliquid amplius intendit quam solam congruitatem et decentiam praemii. Probatur iisdem argumentis conciliorum, Scripturae et Patrum, quibus Thes. XXIX, XXX, pars. a) (supr. a. n. 159) firmatae sunt. Illic agitur de vita aeterna tamquam de mercede, corona, stipendio, mensura, etc., quae nomina sunt justitiae seu meriti condigni. Concil. Tridentinum (2) recensens objecta veri meriti includit: «augmentum gratiae, vitam aeternam... atque etiam gloriae augmentum.» Brevis Angelicus, nostram thesım demonstrat (3): 1.º «Quod redditur secundum justum judicium, videtur esse merces condigna. Sed vita aeterna redditur a Deo secundum judicium justitiae, secundum illud (4): *In reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex.*» Ergo homo meretur vitam aeternam ex condigno.»

2.º «Opus meritorium hominis dupliciter considerari potest: uno modo, secundum quod procedit ex libero arbitrio; alio modo, secundum quod procedit ex gratia Spiritus sancti. Si consideretur secundum substantiam operis, et secundum quod procedit ex libero arbitrio, sic non potest ibi esse condignitas propter maximam inaequalitatem... Si autem loquamur de opere meritorio

(1) Joan. IV, 14.—(2) Sess. 6. can. 32.—(3) 1, 2, Q. 144, a. 3.—(4) II.º Timoth. IV, 8.

»secundum quod procedit ex gratia Spiritus sancti, sic est meritum vitae aeternae ex condigno. Sic enim valor meriti attenditur. a) secundum virtutem Spiritus sancti moventis nos in vitam aeternam, secundum illud Joannis (1): *Fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.* Attenditur ß) etiam pretium operis secundum dignitatem gratiae, per quam homo consors factus divinae naturae adoptatur in filium Dei, cui debetur haereditas ex ipso jure adoptionis secundum illud (2): *Si filii et haeredes.*»

Prob. quoad b) Augmentum gratiae. Eiusdem est certitudinis ac pars antecedens. Prob. 1.º Ex Tridentino, ut supra a), inter objecta veri meriti seu de condigno recensente augmentum gratiae.»

2.º Opera quaelibet libera et supernaturalia hominis justı habent omnia requisita ut mereantur de condigno augmentum gratiae. Ergo illud merentur. Antec. prob. Si de aliqua conditione posset dubitari esse de promissione divina; sed haec non deest, nam: a) ut statim dicemus, et jam constat ex a) justus meretur de condigno, et quidem omni opere ejus libero et supernaturali, augmentum gloriae: sed augmentum gloriae non datur sine novo gradu et augmento gratiae, quae est medium et mensura gloriae. Ergo... ß) Cum S. Augustino (3), qui verba S. Joannis (4): *Si diligitis me, mandata mea servate: et ego rogabo Patrem et alium Paracletum dabit vobis;* ita exponit: «Restat, ut intelligamus, Spiritum sanctum habere qui diligit, et habendo mereri ut plus habeat, et plus habendo plus diligit;» aliter enim non intelligeretur, ut interrogat ipse Augustinus, quomodo Christus promittat Spiritum sanctum ei, qui jam illud habet, cum dilectio sine Spiritu sancto impossibilis sit.

3.º Cum D. Thoma (5): «Illud cadit sub merito condigni, ad quod motio gratiae se extendit. Motio autem alicujus moventis non solum se extendit ad ultimum terminum motus, sed etiam ad totum progressum in motu. Terminus autem motus gratiae est vita aeterna. Progressus autem in hoc motu est secundum augmentum charitatis vel gratiae, secundum illud (6): *Iustorum semita quasi lux splendens, procedit, et crescit usque ad perfectum diem,* qui est dies gloriae. Sic igitur augmentum gratiae cadit sub merito condigni.»

Nota. Ab hac parte non sunt excludendı actus remissi, seu illi aequae vel minus intensı actibus virtutis gratiae, quam hic et nunc habet justus: nam data argumenta sunt generalia et valent pro

(1) IV, 14.—(2) Rom. VIII, 17.—(3) Tract. 74 in Joan.—(4) XIV, 15.—(5) 1, 2, Q. 144, a. 8.—(6) Prover. IV, 18.

omni actu libero et supernaturali iustorum tam remisso quam non remisso. Ita communis sententia theologorum (1).

Prob. quoad c) *Augmentum gloriae*. Est certa sicut aliae partes. Prob. 1.º Ex Tridentino, ut supra, definiente vere mereri «*augmentum gloriae*.»

(1) Vid. Suar. De grat. habit. L. 9, c. 3, nn. 15-22.

N. B. Objicit D. Thomas (1, 2, Q. 114, a. 8 ad 3): «Si augmentum gratiae vel charitatis cadat sub merito, videtur quod per quemlibet actum charitate informatum aliquis mereatur augmentum charitatis. Sed id quod homo meretur, infallibiliter a Deo consequitur, nisi impediatur per peccatum sequens; dicitur enim II.^a Timoth. 1, 12: *Scio cui credidi, et certus sum quia potens est in depositum meum servare*. Sic ergo sequeretur quod per quemlibet actum meritorium gratia vel charitas augetur; quod videtur inconveniens, cum quandoque actus meritorii non sint multum ferventes, ita quod sufficiant ad charitatis augmentum. Non ergo augmentum charitatis cadit sub merito.»

Resp. Angelicus: «Quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiae, sicut et gratiae consummationem, quae est vita aeterna. Sed sicut vita aeterna non statim redditur, sed suo tempore, ita nec gratia statim augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficienter fuerit dispositus ad gratiae augmentum.» Disputant qui cum D. Thoma sentiunt, quando homo sit sufficienter dispositus? Aliqui respondent in hac vita, quando homo habet actum intensiorem habitu gratiae, qua hic et nunc ornatur; his adscribendus videtur D. Thomas, qui (2, 2, Q. 24, a. 6, ad 1) dicit augeri habitum non statim, sed quando voluntas conatur ad huiusmodi augmentum. Alii in termino viae, in ingressu patriae, inter quos Scotus non vult dari augmentum gratiae ratione dispositionis subjecti, sed simpliciter tanquam praemium praecedentium meritorum, nulla alia expectata dispositione positiva ex parte hominis, praeter statum gratiae usque ad terminum viae. De eo, ait Suarius, multo magis aliis auctoribus consequenter loqui, supposito illo principio, in quo omnes isti auctores conveniunt, scilicet, augmentum gratiae respondens actibus remissis non dari statim. (Vid. Suar. De grat. habit. L. 9, c. 3, nn. 5-14.)

Sententiam D. Thomae non esse nisi probabilem, ipsa divergentia auctorum cum eam exponunt, prodit; quare est etiam probabilis sententia Major. Gabriel. Almain. Vazq. etc. quos sequitur Suarez (l. c. a. n. 23), nempe emeritum augmentum gratiae statim dari. Ratio est: promissio divina, quae fit sub aliqua conditione, sola impleta conditione statim impletur, nisi ex materia ipsa vel re promissa constet factam esse pro alio tempore, vel statu, vel differri expediat. Sed promissio augmenti gratiae facta est iustis hac sola conditione, si illud promerentur, ergo statim ac illud augmentum merentur, illis confertur. *Min. prob.* Quia concil. Tridentinum nullam aliam apposuit conditionem, neque ex Scriptura, vel Patribus, vel Conciliis, alia conditio sub qua haec pars mercedis operis (ut sic dicam) promissa est, probari aut probabiliter discursu colligi potest, ergo non licet nobis illam apponere, cum res supernaturalis sit, et ex voluntate Dei pendeat; haec autem nos obligavit ad bonum faciendum non autem ad optimum seu quantum quisque potest. Huius sententiae subscribit inter modernos Emin. Cardin. Mazella. De virtutibus infusus, nn. 163, 171, 173.

2.º Juxta Scripturam, praemium seu gloria est minor vel major prout opera illam minorem vel majorem mereantur. (Thes. XXX. a) prob. 1.º n. 161). Ergo augmentum gloriae, quod saltem post infusionem gratiae respondet novo operi salutari, vel pluribus numero operibus, meretur.

3.º Certum est ex parte a) gloriam aliquam primam vel secundam mereri. Sed solum est dubium inter auctores an prima gloria mereatur. Ergo certum est mereri secundam seu augmentum primae gloriae.

SCHOLION.

Utrum homo possit de condigno mereri primam gloriam.

165. *Dico*: Homo potest de condigno mereri primam gloriam.

Est probabilior sententia thomistarum quos sequuntur Bellarminus, Suarez, et alii. Negat Ripalda cum aliis, sed prob. 1.º Ex concil. Tridentino: a) Sess. 6, cap. 16 ait: «Atque ideo bene operantibus usque in finem, et in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna... et tanquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda.» Sed «vita aeterna» simpliciter dicta complectitur tam primam quam secundam gloriam. Ergo etiam primam gloriam potest homo mereri. b) Quia expresse in can. 32, cum definit quae sint objecta meriti de condigno, distinguit inter vitam aeternam et ejus augmentum. «Si quis dixerit... non vere mereri... vitam aeternam... atque etiam gloriae augmentum, anathema sit.» Sed vita aeterna, quae distinguitur ab augmento gloriae non est nisi prima gloria. Ergo... Hinc esse sensum concil. Tridentini confirm. ex modo diverso, quo loquitur de gratia; de ea solum dicit mereri augmentum tacite excludens a ratione meriti de condigno primam gratiam. Atqui idem debuisset esse modus loquendi si prima gloria sicut prima gratia excluderetur a merito de condigno, cum in merito augmentum detur perfecta paritas. Ergo...

2.º Idem demonstratur sacra Scriptura, quae ut patet ex testimoniis supra (Thes. XXXIII, part. a) allatis, nunquam primam a secunda gloria secernit, cum dicit vitam aeternam dari tanquam mercedem, coronam, ex justitia, ex conventionem, etc. Ergo neque nos debemus distinguere.

3.º Actus contritionis v. g. quo aliquis se disponit ad justificationem, in primo instanti sui esse exigit, et revera obtinet, infusionem gratiae sanctificantis. Sed actus contritionis informatum gratia sanctificante meretur de condigno praemium ei respondens, quod hic est prima gloria. Ergo... *Min.* est clara; non enim datur prius esse tempore actum contritionis, quem ex vulgato modo loquendi supponimus charitate perfectum, et deinde esse infusionem gratiae; nam aliter perfecte diligentes Deum, in aliquo instanti non diligerentur a Deo, nec essent ejus amici, quod repugnat. *Min. prob.* Quia actui contritionis gratia informatum nulla deest conditio

ex requisitis (Thes. XXX) ad merendum de condigno primam gloriam. Ergo illam meretur. Quod ut melius capias, in instanti reali quo elicitur contritio perfecta, distingue cum Platelli (1) quatuor instantia naturae seu signa rationis: a) «Primum est, quo intelligitur esse contritio meritoria de congruo, immediate quidem gratiae, mediate vero gloriae, prius naturā quam sit justificatio ad quam disponit.» b) «Secundum est, quo intelligitur gratia homini propter contritionem conferri, illumque justificare et constituere Dei filium.» c) «Tertium est, in quo intelligitur resultare jus ad gloriam, ut haereditatem ex gratia et filiatione divina, tamquam ejus proprietatis.» d) «Quartum est, quo a Deo decernitur gloria ut danda, tum titulo haereditatis, tum titulo mercedis propter contritionem antecedenter dignificatam per gratiam sui subiecti, prius naturā justificati, adeoque constitutam in esse meriti condigni, respectu praemii necdum habiti, nec decreti, nempe primi gradus gloriae... cum vi praesentis providentiae nulli danda sit gloria, nisi prius sit in Dei filium regeneratus. Unde omnis actus meritorius gloriae, est, et quidem prius, etiam meritorius gratiae; licet non semper eodem modo, cum, ut patet in nostro casu, sit meritorius gloriae de condigno, gratiae vero solum de congruo.»

Nota. Affirmamus hominem posse mereri de condigno primam gloriam, non autem absolute mereri, quia non semper ac homo justificatur adsunt, ut in casu proposito contritionis, omnes conditiones requisitae ad meritum de condigno: sic v. g. a) accidit in parvulis, qui nulla praevia dispositione sola Baptismi susceptione justificantur, b) In adultis, qui praesupposita intentione necessaria et attritione, in somno aut amentia per Baptismum justificantur et statim moriuntur; nam isti nec ante justificationem, nec in ipsa justificatione ullum actum habent gratiā sanctificante ornatam, ut possint de condigno mereri primam gloriam, c) Idem affirmant aliqui de aliis actibus a contritione perfecta minime sufficientibus ad infusionem gratiae sine sacramento; sed si hi actus perseverant in momento in quo infunditur gratia, probabilius videtur primam gloriam mereri de condigno, cum sint actus liberi, supernaturales, hominis viatoris in statu gratiae elicti quibus Deus promisit vitam aeternam. (Plura alia vide ap. Suarium. De grat. L. 12. de merit. c. 28.)

166. Obj. 1.º Argumentum concil. Tridentini nullum est, nam; a) quamvis dicat aeternam vitam simpliciter mereri, ex ipso certum est, primam gratiam non mereri; ergo nec primam gloriam, quae primae gratiae respondet; b) nec aliquid conficitur ex can. 32 tum quia vita aeterna potest significare gloriam praecisive a prima vel secunda, tum quia concilium (ibidem) sicut enumerat tamquam res distinctas vitam aeternam et ejus consequentem, licet revera non distinguantur, ita etiam potest loqui de gloria et augmento ejus, quamvis re idem sint. Ergo...

Resp. Neg. *antec.* Ad primam probationem a) conc. *antec.* neg. *conseq.* propter disparitatem; nam primam gratiam meretur quis

(1) Synop. De merito, n. 667.

pro priori ad infusionem gratiae sanctificantis seu in eo instanti naturae in quo ei peccatori infunditur gratia; e contra primam gloriam meretur quis pro posteriori ad infusionem gratiae, cum jam justus factus, est capax meriti condigni. Ad rem Angelicus (1): «Praeparatio hominis ad gratiam habendam quaedam est simul cum ipsa infusione gratiae; et talis operatio est quidem meritoria, sed non gratiae, quae jam habetur, sed gloriae, quae nondum habetur.»

Ad secundam probat. b) neg. *antec.* et primam ejus rationem; nam verba concilii sensu obvio accepta, ut accipi debent quantum possibile sit, non tantum significant aliquam gloriam mereri in abstracto, sed in concreto totam vitam aeternam, scilicet primam et augmentum ejus; nisi velis concilium contra ordinarium modum loquendi unam eandemque rem tamquam duas realiter distinctas exhibuisse. Secundae rationis nego paritatem, quia nimis patet mereri aliquam rem et ipsius consequentem esse unum idemque praemium; unum tamen et alterum nominat Tridentinum, quia de facto multi, qui merentur vitam aeternam, eam propter mortem in peccato non sunt consequuturi.

Obj. 2.º Actus dispositivus ad justificationem in instanti priori naturae ad infusionem gratiae solum hujus infusionem de congruo meretur: ergo cum gratia infunditur jam accipit totum praemium ei debitum: ergo nequit pro posteriori ad infusionem novum praemium, seu de condigno mereri primam gloriam, exigere.

Resp. Conc. *antec.* Primum *consequens* dist. Accipit totum praemium ei debitum partialiter ratione unius tituli; conc. Totaliter ratione etiam tituli personae gratiae, quem acquirit simul in eodem instanti reali infusionis gratiae; neg. Et sub his distinctionibus neg. ultim. *conseq.* (Vide argum. rationis.)

THESIS XXXIV.

Justus non de condigno, sed tantum de congruo fallibili mereri potest: a) gratias efficaces et reparationem post lapsum; b) perseverantiam finalem; c) aliis gratiam sive actualem, sive habitualem.

167. Quoad a) Prob. 1.º De gratiis efficacibus; eas potest mereri de congruo, nam actus salutaris v. g. orationis, quae eas postulat, omnes habet conditiones ad meritum de congruo saltem fallibili (Thes. XXXI). Ergo... Non potest de condigno, nec de congruo infallibili: a) quia deest conditio divinae promissionis; b) quia omne opus salutare liberum hominis justus jam remuneratur quantum valet augmento gratiae et gloriae; ad alium enim actum ex se nullum ordinem dicit. c) Gratiam effica-

(1) 1, 2, Q. 112, a 2, ad 1.

cer meretur justus vel quolibet actu suo meritorio, vel aliquo tantum v. g. insigni et heroico. Sed neutrum dici potest. Ergo... *Min. prob.* Non primum, quia tunc justus per unum actum confirmaretur in gratia, nec peccare posset, adversus dicta in Thesi XXVII. Non secundum, quia gratis asseritur, cum nulla sit assignabilis institutio divina, quae alicui actui promiserit tamquam praemium auxilium efficacem. Adde, quemcumque actum quamtumvis insignem et heroicum habere totum suum praemium in augmento gratiae et gloriae respondentem. Ergo...

Prob. 2.º De reparatione post lapsum, i. e. an justus dum perseverat possit sibi mereri reparationem lapsus, si, quod Deus avertat, peccando justitiam amitteret. Et dicimus non posse de condigno, nec de congruo infallibili: a) Quia repugnat Scripturae (1): *Si autem avertit se justus a justitia sua... omnes justitiae ejus, quas fecerat, non recordabuntur. — Justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit.* Sed recordarentur justitiae ipsaeque liberarent justum a peccato, si posset mereri de condigno aut congruo infallibili reparationem post lapsum; nam ad hanc dandam teneretur Deus vi promissionis, quam illa merita involvunt. Ergo... b) Justus non potest mereri de condigno, ut jam probatum est, gratiam efficacem. Atqui si mereretur de condigno reparationem post lapsum mereretur de condigno gratiam efficacem, nempe eam, quae juxta ordinariam providentiam est necessaria ad poenitentium salutariter. Ergo... Addimus posse de congruo fallibili: a) Quia ita innuit propheta Jēhu cum regem Josaphat alloquitur (2): *Impio praebes auxilium et his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris, et idcirco iram quidem merebaris: sed bona opera inventa sunt in te:* unde Theodoretus (in h. l.): «hinc discimus, quod minuit peccatorum poenas, quae prius fuerant recte facta.» b) Quia decet Deum, ut non obstante peccato superveniente recordetur praecedentium meritorum, illorumque intuitu benefaciat peccatori, eique gratias efficaces largiatur, ut a suo misero statu reapse liberetur.

Nota: Quae de gratia efficaci diximus applicari possunt et debent auxiliis sufficientibus copiosioribus propter easdem rationes, si illud excipis de confirmatione in gratia.

Quoad b) Perseverantiam finalem. Quid ea sit, supra Thes. VIII. Schol. III. n. 62 declaravimus; in ea possumus distinguere inchoationem, progressum et consummationem; nemo potest mereri neque de congruo inchoationem. Ratio est, ait Suarius (3),

(1) Ez eech. XXVIII, 24, XXXIII, 12.—(2) II. Paralip. XIX, 2.—(3) De grat. L. 12, c. 38, n. 11.

quia etiam meritum de congruo esse debet ab auxilio. Ergo primum meritum de congruo, quod homo habet post justificationem, supponit auxilium efficacem per quod ad perseverandum tendit. Assertio intelligitur in praesenti providentia; utrum in alia sit possibile perseverantiam mereri de condigno, omittimus.

Prob. 1.º non posse mereri de condigno. a) Negative, nihil in Scriptura invenitur quod indicet justum perseverantiam posse mereri de condigno; concil. Tridentinum cum can. 32, sess. 6, recenset objecta meriti de condigno, non includit inter ea perseverantiam. Ergo cum meritum de condigno sit positive probandum; pendet enim a promissione divina, dicendum est perseverantiam in praesenti providentia, etc. b) Scriptura et Patres supponunt justos, nisi speciali donentur privilegio, posse semper amittere gratiam, atque de ipsius conservatione semper timidos esse debere. (Thes. XXVII). Sed si mererentur de condigno perseverantiam finalem non esset cur timerent, cum perseverantia illis infallibiliter esset danda. Ergo... c) Perseverantia includit gratias efficaces et mortis opportunitatem. Atqui neutrum potest justus de condigno mereri: non primum, ex parte a) hujus theses; non secundum, quia gratia non ordinatur ad vitam protrahendam, cum plus vel minus vivere sit aliquid ei extrinsecum. Ergo... d) Quia totum, quod meretur quilibet actus hominis justus compensatur ad aequalitatem et ultra per vitam aeternam et gratiae augmentum; nam Scriptura et Patres (Thes. XXXIII) vitam aeternam et consequenter augmentum gratiae tamquam totam mercedem magnam nimis actibus justorum debitam, tradunt. Ergo non potest homo justus mereri de condigno perseverantiam finalem.

Prob. 2.º posse mereri de congruo: a) Ex adhortatione S. Petri (1): *Salutate ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem facialis.* Unde: per perseverantiam proprie fit certa vocatio et electio nostra ad gloriam. Atqui juxta S. Petrum possumus per bona opera hanc vocationem et electionem certam facere. Ergo... b) Auctoritate S. Augustini (2): «Hoc ergo donum Dei (perseverantiam) suppliciter emereri potest.» c) Quia adsunt omnes conditiones requisitae ad meritum de congruo ex una parte, ex altera convenit bonitatis divinae ejusque providae gubernationi, ut perseverantiam bene operantibus concedat, sic enim fideles aeternae suae salutis procurandae impensius laborabunt. Ergo... Hoc tandem assertum meritum esse de congruo fallibili constat ex defectu divinae promissionis (3).

(1) II. 1, 10. —(2) De Don. persev. c. 6, n. 10.

(3) **Nota Suarii sententia.** (De grat. L. 12, de merit. c. 38, nn. 14, 17) quam ipse sic exponit: «Mihi dicendum videtur, duobus modis posse intelligi

Quoad c) Aliis gratiam sive actualem sive habitualem. Prob. 1.º Non potest de condigno: a) Quia non sibi meretur ex thes. XXX, part. 6). — β) Comprobatur breviter auctoritate et ratione D. Thomae, qui 1, 2. Q. 114. a. 6. ait: «unusquisque nostrum movetur a Deo per donum gratiae, ut ipse ad vitam aeternam perveniat; et ideo meritum condigni ultra hanc

»justum mereri vel impetrare donum perseverantiae. 1.º Per unum actum; vel »per plures in certo tempore, vel usque ad certum instans vitae factos impetran- »do... quasi confirmationem in gratia pro reliquo tempore vitae. 2.º Successive »per totum vitae tempus quasi per partes perseverantiam impetrando, v. gr. nunc »impetrando auxiliū efficacē ad non cadendum in praesenti occasione, et post »illam iterum orando, et impetrando aliud auxiliū ad servandum praecipuum »iterum occurrens, et sic consequenter semper orando et nunquam deficiendo. »Dico ergo priorem modum merendi vel impetrandi perseverantiam non esse »infallibilem... quia nulla extat de hac re divina promissio.»

«Secundo respondeo... si quis oret perseveranter petendo »perseverantiam in gratia, infallibiliter eam esse impetraturum, non tamen illo primo modo... sed alio secundo.»

«Probat, quia perseverantia in orando, ad hanc impetrationem necessaria, »non est tantum duratio aliqua unius vel alterius petitionis pro aliquo tempore, »hoc enim nec definiti potest, nec cum fundamento affirmari... Igitur perse- »verantia orationis, (ut haec sit infallibiliter impetratoria juxta promissionem »Christi: *petite et dabitur vobis*, Matthae, VII, 7, Luc. XI, 9, Marc. XI, 24; Jo an. XVI, 24), in tali materia requisita, est ut non semel tantum aut ite- »rum fiat, sed ut toto tempore vitae duret, et praesertim ut in occurrentibus »occasionibus servandi mandata, aut vincendi tentationes, cum debita fiducia re- »petatur. Sic enim fiet, ut procedendo ab uno actu ad alium, bene operando, et »convenienter orando, infallibiliter perseverantiam consequatur.»

Roborari potest haec sententia Suarii verbis Scripturae: *Oportet semper ora- »re et nunquam deficere*. (Luc. XVIII, 1). *Vigilate itaque, omni tempore orantes*. (Ibid. XXI, 36). — Auctoritate S. Augustini: «Vos itaque etiam ipsam obediendi »perseverantiam a Patre lumen a quo descendit omne datum optimum et »omne donum perfectum (Jacob. I, 17), sperare debetis, et quotidianis ora- »tionibus poscere, atque hoc faciendo confidere, non vos esse a praedestinatione »populi ejus alienos; quia etiam hoc ut faciatis, ipse largitur.» (L. De Don. persev. c. 22, n. 62). Etiam S. Cypriani apud eundem Augustinum, (l. c. 2, n. 4): «Dicimus sanctificator nomen huius... id petimus et rogamus, ut qui in Baptismo »sanctificati sumus, in eo quod esse coepimus perseveremus... Haec sanctificatio »sit in nobis permanens oramus... hanc continuis orationibus precem facimus, »hoc diebus et noctibus postulamus, ut sanctificatio et vivificatio, quae de Dei »gratia sumitur, ipsius protectione servetur.»

Advertit tandem Suarez: «Haec infallibilitas non convenit huic merito »de congruo ratione sui (ut sic dicam), sed ratione impetrationis, quae proprie »soli orationi seu petitioni, ut talis est, respondet. Ratio est, quia haec infalli- »bilis solum fundatur in promissione divina; quae non invenitur facta operibus »justorum, quatenus meritorius de congruo, sed tantum orationi. Quare ut fru- »ctus hujus meriti certior sit, adjungenda semper est petitio perseverantiae.»

»motionem non se extendit. Sed anima Christi mota est a Deo per »gratiam, non solum ut ipse perveniret ad gloriam vitae aeternae, »sed etiam ut alios in eam adduceret, in quantum est caput Ec- »clesiae, et auctor salutis humanae, secundum illud ad He- »braeos (1). *Qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem sa- »lutis*, etc.»

Prob. 2.º Potest de congruo, sed fallibili, tum quia deest promissio divina, tum quia potest esse impedimentum, ut monet Angelicus (l. c.), «ex parte illius cujus aliquis sanctus justificatio- »nem desiderat.» Quibus dictis, probatur assertio praecipue de conversione peccatoris, quae includit gratiam habitualement, actuales, etiam primam, et quidem efficaces ad conversionem necessarias: a) Sacra Scriptura: *Videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua* (2). S. Joannes (3) asserit: *Qui scilicet fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita peccanti non ad mortem*. S. Jacobus orationis meritum commendans (4): *Orate pro invicem ut salveamini: nullum enim valet deprecatio justis assidua*. β) Factis ecclesiasticis, quibus constat Deum aliquibus peccatoribus veniam et gratiam tribuisse propter Sanctorum orationes. Insignia sunt: conversio S. Pauli meritis S. Stephani; «si martyr Stephanus non sic orasset, Ecclesia Paulum hodie non haberet,» ait S. Augustinus (5); conversio ipsius S. Augustini, ut testatur Ecclesia in oratione pro officio S. Monicae: «Dens moerentium consolator, et in te sperantium salus, qui »beatae Monicae piis lacrymas in conversione filii sui Augustini misericorditer suscepisti, etc.» γ) Ex veritate communionis Sanctorum, quam in symbolo profiterem credentes justos posse esse invicem juvare in ordine ad salutem; ex praxi Ecclesiae, quae pro salute omnium, qui a via veritatis et sanctitatis aberrant peccator, pro peccatoribus, pro haereticis, pro infidelibus, etiam (6) «et pro perfidis judaeis: ut Deus et Dominus noster auferat velamen de cordibus eorum; ut et ipsi agnoscat Jesum Christum Dominum nostrum.» δ) Cum D. Thoma (7): «Quia enim homo in gratia constitutus implet Dei voluntatem, congruum est secundum alicuius proportionem ut Deus »impleat hominis voluntatem in salvatione alterius.»

168. Obj. 1.º Plus est mereri de condigno augmentum gratiae quam unum auxiliū efficacē, et per hoc aliud auxiliū et ita successive usque ad consequentem beatam mortem. Sed justus de condigno meretur augmentum gratiae. Ergo...

(1) II, 10.—(2) Matth. IX, 2.—(3) I^a V, 16.—(4) V, 16.—(5) Serm. 4, de Sanctis.—(6) Offic. fer. VI. Maj, hebdom.—(7) 1, 2, Q. 114, a. 6, θ.

Resp. Trans. *maj.* Conc. *min.* Neg. *cons.* Constat satis ex argumentis Deum acceptare bona opera justorum ut ea plene recompenset per augmentum gratiae et gloriae. Quid potuerit fieri in alia providentia, omittimus.

Obj. 2.º Apostolus ad justos lapsos scribit (1): *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis.* Ergo Deus non obliviscitur operum justorum, qui lapsi sunt. Sed oblivisceretur si negaret eis perseverantiam. Ergo...

Resp. Explico sensum Pauli, ut obliviscatur si poenitentia intercedat; conc. Sine poenitentia; neg. Nam Apostolus scripsit ea verba, ut lapsos ad poenitentiam excitaret, quare essent verba sine sensu et inutilia ad inducendos justos lapsos ad poenitentiam, si eis jam ex antea meritis nova justificatio esset debita. Significat Apostolus illis verbis peccatum justorum, si poenitentia deleatur, non esse obstaculum ut opera bona antea facta Deus remuneret, si tandem justus in gratia decedat (2).

Obj. 3.º Fideles pie credunt privatis revelationibus, quae aliquibus bonis operibus v. g. gestare scapulare carmelitanum usque ad mortem, primis diebus veneris novem mensium subsequentium Eucharistiam sumere in honorem SSmi. Cordis Jesu, etc. promittunt perseverantiam finalem. Ergo si quis illa opera praestet meretur de congruo et quidem infallibili perseverantiam finalem.

Resp. 1.º Conc. *antec.* et quamvis forte, credita fide divina revelatione privata (3), non esset inconveniens totum *consequens* concedere, nihilominus dist.: Meretur de congruo late et improprie; conc. Proprie et stricte; neg. Ratio est, quia hae promissiones sunt ultra illam proportionatam bonitatem factae, quam ex providentia ordinaria debent et sufficit habere opera nostra ad meritum congruum; soli enim munificentissimae Dei liberalitati tribuendae sunt. Nec ex illis sequitur aliquem posse esse certum suae salutis et perseverantiae finalis, praesertim certitudine fidei: 1.º Quia non constat, an nudè solis illis operibus, aliis non comitantibus sit facta promissio (V. resp. 2.º infra). 2.º Quia si agatur de opere salutari praestando non est certum illud debitis conditionibus esse positum; si opus est in eo perseverare, adhuc minus certum redditur, quis enim audebit in aliquo opere perseverantiam sibi certo polliceri? 3.º Quia ab ipsa natura promissionum excluditur vana praesumptio; ad hoc enim fiunt, ut fideles alacrius et securius viam salutis indefesse percurrant, non ut in mediis vitiis de falsa securitate sibi blandiantur.

(1) Hebrae. VI, 10. — (2) Vid. Vol. III, Disquis. V, n. 44. — (3) Vid. Suar. De fide, D. 3, sect. 10.

Resp. 2.º Cum Benedicto XIV (1) dist. *antec.* Promittunt ita ut sola illa opera sufficiant; neg. Cum aliis, quae supponunt vel exigunt; conc. «Nam juxta Scripturae modum loquendi aeterna vita promittitur propter quaedam, quae ad eam quidem conducunt, sed tamen, nisi alia quaedam accedant, satis esse non possunt ad eam assequendam, ut ad Rom. (2): *Arbitramur enim justificari hominem per fidem. Spe enim salvi facti sumus.* Et Tob. (3): *Eleemosyna a morte liberal, et ipsa est quae purgat peccata.* Et apposite ad hanc rem scripsit Bellarminus (4): *Saepe numero Scriptura divina tribuit vim justificandi, aut etiam salvandi diversis rebus, non quod solae illae justificare aut salvare possint, sed quod illae vim suam habeant ad justificationem et salutem, et ad eum finem perducant, si tamen caetera non desint.*»

Obj. 4.º D. Thomas non admittit: a) justum mereri de congruo reparationem post lapsum (5); «Nullus potest sibi mereri reparationem post lapsum futurum, neque merito condigni, neque merito congrui» b) mereri perseverantiam (6). «Perseverantiae donum aliquis petendo a Deo impetrat vel sibi vel alii, quamvis sub merito non cadat.»

Resp. ad a). Re vera ita opinari D. Thomam in Summa, eum tamen non dissentire a contraria, quam tradit in expositione epistolae ad Hebraeos (7) super illa verba: *Non enim injustus Deus his verbis: «Duplex est meritum. Unum quod innititur justitiae, et istud est meritum condigni; aliud quod soli misericordiae innititur, quod dicitur meritum congrui. Et de isto dicit, quod justum est, i. e. congruum, quod homo, qui multa bona fecit, mereatur. Ista enim misericordia est adjuncta quodammodo justitiae, plusquam in illo, qui nunquam aliquid fecit.»* Haec commentaria scribebat Angelicus anno quarto vel quinto ab incepta summa.

Ad b) D. Thomas solum negat meritum condignum non congruum; ita probant cum aliis interpretibus Vazquezius (8) et Suarius (9); qui fundantur: a) in ratione D. Thomae, quae non plus probat; b) quia sicut admittit meritum perseverantiae gloriae, ita negat meritum perseverantiae viae; sed meritum perseverantiae gloriae est de condigno; ergo... c) quia concedit ad primum, posse justum impetrare perseverantiam; quod autem justus viator impetrat, mereri etiam potest saltem de congruo, si

(1) *De fest. B. M. V. L. II, c. 6, n. 8.* — (2) III, 28; VIII, 24. — (3) XII, 9. — (4) De Poenit. L. 2, c. 7. — (5) 1, 2, Q. 114, a. 7. — (6) *Ibid.* a. 9. — (7) Cap. VI, Lect. 3. — (8) In 1, 2, Q. 114, art. 9. — (9) De grat. L. 12, c. 38, n. 9.

nullum est inconveniens, ut de perseverantia ostensum est: δ) quia D. Thomas in art. VII ubi utrumque meritum negat, distinguit, hic vero cum non distinguit dicendum videtur solum voluisse negare meritum propriissime dictum seu de condigno.

THESIS XXXV.

Peccator de congruo mereri valet reparationem post lapsum et gratiam efficacem post lapsum.

169. Prima pars est communis theologorum; secunda, qua dicit gratiam efficacem posse mereri, est probabilis (1).

I.^a Pars probatur iisdem argumentis, quibus supra stabilita est secunda pars thes. XXXII, n. 163. Hic addam pulcherrimum S. Ambrosii testimonium (2), qui exemplum adhibens filii prodigi ait: «Poenitentiam agendo, meruit stolam, annulum, calceamentum... Surgam, inquit, et ibo ad Patrem meum, et dicam illi: Pater peccavi in caelum et coram te. Nonne advertitis id evidenter jam nobis expositum, quod emerendi gratia sacramenti ad precandum impellimur?... Tam cito veniam meretur, ut venienti, et adhuc longe posito occurrat Pater; osculum tribuat, quod insigne est sacrae pacis, stolam proferri jubeat, quae vestis est nuptialis, etc.»

II.^a Pars intelligitur quatenus peccator post primum actum gratia factum potest auxilium saltem sufficiens et etiam efficax ad actum subsequentem mereri, v. g. per actum fidei ad actum spei, et ita successive usque ad ultimam dispositionem ad justificationem.

Prob. 1.º In opere bono peccatoris habentur omnes condiciones requisitae thes. XXXI, ut possit mereri de congruo gratiam efficacem. Ergo illo non caret. *Antec.* prob. Si aliqua deesset conditio esset proportio actus peccatoris cum gratia efficaci, sed haec non deest: nam inter actus praecedentes justificationem est habitudo unius ad alium, ut ex Tridentino sess. 6, cap. 6, patet; Deus vero facientibus quod in se est, maxime si acceptae gratiae cooperantur non denegat gratiam. Ergo...

2.º Potest peccator unum et alterum et tertium auxilium efficax impetrare per orationem; ergo et mereri de congruo, quia haec in hac ordinaria providentia conjuncta sunt.

3.º Ex prima parte potest peccator mereri de congruo justificationem seu gratiam habitualem. Sed gratia habitualis includit gratiam efficacem. Ergo...

Nota. Cum sola contritio, si est charitate perfecta, extra sacra-

(1) Contra Suar. L. 12, c. 37, n. 23.—(2) De poenit. l. 2, c. 3, nn. 16, 18.

mentum immediate justificet, meritum congruum, quod respondet aliis actibus fidei, spei, poenitentiae, etc., justificationem praecedentibus non est infallibile; tum quia homo potest ponere impedimentum ad ulterius auxilium, tum quia si agitur de auxilio sufficienti copiosiore praesertim efficaci, Deus ex sola quadam decencia et benevolentia illud largitur.

Obj. Paulus ad Rom. (1) testatur nos: *non ex operibus sed justificari gratis*. Atqui non gratis, sed ex operibus, si ex merito justificationem consequimur, justificamur. Ergo...

Resp. Explico: dicit nos *justificari gratis, non ex operibus*, quia nihil salutis possumus mereri naturaliter seu sine gratia; conc. Supernaturaliter seu cum gratia neg. vel subdist. Excludit meritum condignum, quod proprie est meritum justitiae, vel meritum congruum non fundatum in priori aliqua gratia nullo modo debita; conc. Meritum congruum subsequens primam gratiam; neg.

SCHOLION I.

De merito bonorum temporalium.

170. Notandum est cum Suario (2) ex D. Thoma (3), bona temporalia dupliciter expectari posse: 1.º Absolute et secundum se, prout huic temporali vitae deserviunt. 2.º Prout conferre possunt, vel etiam esse necessaria ad vitandum peccatum, vel salutem consequendam. Hoc ultimo modo ait Angelicus: «temporalia bona... directe et simpliciter cadunt sub merito, sicut et augmentum gratiae, et omnia illa, quibus homo adjuvatur ad perveniendum in beatitudinem post primam gratiam. Tantum enim dat Deus viris justis de bonis temporalibus et etiam de materialibus, quantum eis expedit ad perveniendum ad vitam aeternam.» Ad tale meritum necessarium erit ut actus ex fide et auxilio gratiae procedat, et ita facile erit invenire in hujusmodi actu caeteras condiciones necessarias ad merendum de congruo talia dona, ut advertit Suarius (l. c.).

Si primo modo considerentur opera honesta, libera et naturalia peccatoris, etiam infidelis, possunt habere, ut loquitur D. Thomas a praemium secundum quid i. e. non fundatum in gratia, sed mere naturale. Hoc pacto Deus obstetricibus aegyptiis benefecit (4).

SCHOLION II.

De conditionibus augentibus meritum.

171. Breviter illas complexus est Platelli (5), et sunt: I.^a Excellentia actus ex sua specie, seu ex objecto.

(1) III, 20, 24.—(2) De grat. L. 12, c. 37, n. 26.—(3) I, 2, Q. 114, s. 10.—

(4) Ex od. I, 20.—(5) Synops. de merito, n. 678.

II.^a Circumstantiae ad bonitatem ipsius actus conferentes.
 III.^a Major libertas et major perfectio voluntarii penes majorem intensionem aut firmitatem actus.

IV.^a Difficultas orta ex objecto, ex impedimento extrinseco, et ex debilitate subjecti ipsi non voluntaria.

V.^a Duratio, ut contra Bannesium tenent Suarius et alii communis et rationabilis; cum videatur per se notum, quod actus sit caeteris paribus, eo laudabilior, quo diutius durat.

VI.^a Major sanctitas operantis, juxta Valentiam, Suarium, Maldonatum, contra Medinam, Vazquesium, Arriagam, nam licet major sanctitas non habeat se antecedenter ad omnia bona opera justi, sicut sanctitas personalis Christi ad omnia ejus opera, sed solum concomitanter, videtur tamen ex amicitiae legibus ac decencia sui subjecti opera magis dignificare (1).

VII.^a Major unio moralis cum Christo in praesenti providentia; illam enim non haberemus si Christus non venisset; nam illa unione justi conjunguntur Christo tanquam membra viva suo capiti (2).

Obj. In qualibet parte temporis seu durationis sunt infinitae partes. Ergo si duratio meritum auget, quilibet actus non instantaneus erit meriti infiniti.

Resp. Haec difficultas est potius speciosa quam realis quatenus alii materiis diversis ab ipsa compositione continui, quae utique obscurissima est, applicatur; unde dist. *antec.* Sunt infinitae partes, quae tamen juxta auctores, qui illas admittunt, efformant totum finitum; conc. Quae possint superare totum finitum quod efformant, neg. *Consequens* dist. Actus non instantaneus erit meriti infiniti i. e. divisibilis in infinitum; trans. Multiplicabilis in infinitum, ut praetendit difficultas; neg. Nam sicut una hora temporis tam si eam adstruis infinitis partibus compositam quam solis instantibus indivisibilibus numero certo definitis, non est nisi hora temporis initio et fine limitata; ita meritum uni horae respondens sive illud divides in infinitas partes, sive in instantia indivisibilia numero finita, erit meritum initio et fine comprehensum sicut ipsa hora. An ex admissione partium infinitarum in continuo sequatur illud absurdum; posse unam exiguam papyri schedam totum mundum cooperire imo omnia spatia etiam possibilia implere, si scheda in alias et alias partes in infinitum dividatur, non est hic sed in Philosophia discutiendum.

Ad finem verbis utar Eximii doctoris: «haec de merito dixisse sufficiat, atque hic finis esto universae tractationis de gratia, »quam nobis etiam finalem Deus impertiat.» Amen.

(1) Vid. Lugo De Incarnatione. Disp. 6.—(2) Consule pro tota hac materia Suar. De grat. L. 12, cc. 19-23; Ripalda De Ente super. Disp. 81; 90, sec. VIII, X.

INDEX ALPHABETICUS

Numerus romanus indicat Disquisitionem; arabicus, paragraphum; aliquando pagina citatur.

A

Acta; Pegnae et Lemos fidem non faciunt; IV, p. 580.

Actus humanus; v. voluntarium. Actibus a voluntate elicitis nequit inferri violentia, potest vero imperatis; III, 11. Actus imperati et simul eliciti voluntatis sunt formaliter liberi; 47-49. Actus circa finem sunt voluntas, intentio, fructio; 51-52. Circa media electio, consensus, consilium et usus; 53, 54. Actus imperii est proprius intellectus practici; 55. v. Bonitas moralis.

Adam. v. Homo primus.

Adjutorium quo et sine quo non S. Augustini, not. pag. 523.

Angelus. Ejus nomen, natura, existentia; I, 1-4. Existentia non probatur sola ratione; 5. Creatus in tempore simul cum mundo; 9. Est adaequate spiritualis; 23. Nec componitur materia spirituali; 29. Est natura sua immortalis; 36. Imago Dei; II, 75. Angeli sunt in magna multitudine; 42. Differunt speciei; 47. An numero intra eandem speciem; 52. Est inter eos ordo hierarchicus per tres hierarchias et novem choros distinctus; 57. Distinctio hierarchica fundatur in natura et completur per gratiam; 66.

Angeli cognoscunt naturaliter se, alios angelos et Deum; 77, 79, 80. Etiam res materiales; 82. Non cognoscunt futura libera nec secreta cordium; 84, 86. Neque naturaliter res quoad substantiam supernaturales; 90. Possunt naturaliter cognoscere res quoad modum tantum supernaturales; 92. Seipsos intuitive cognoscunt per suam essentiam; 94.

Angeli sunt praediti libero arbitrio; 119, 123. Spiritualiter possunt concupiscere et irasci; 122. An sint inmutabilis electionis; 125, 127. Possunt inter se cum secreto colloqui; 128-133; v. Loquutio. Cum angelis non possunt animae nostrae naturaliter loqui; 143.

Angeli sunt in loco; 145. Illum propria virtute mutare possunt; 147. Possunt se movere continue et discrete quam citissime; 160, 168; v. Locus. Possunt corpora et alios angelos locomovere; 172, 174. Corpora assumere; 186. Non valent generationem substantialem, nec alterationem in corporibus efficere;